

5. Тренінг з цифрової грамотності «З комп'ютером на ТИ» – для бібліотекарів територіальних громад Тернопільської області. URL: <https://odb.te.ua/trening-z-czyfrovoyi-gramotnosti-z-kompyuterom-na-ty-dlya-bibliotekariv-terytorialnyh-gromad-ternopilskoyi-oblasti/> (дата звернення – 16.02.2025).

6. Цифрова освіта в Тернопільській ОУНБ. Проводьте вільний час із користю. URL: <https://library.te.ua/2020/04/20/news20-040cei/> (дата звернення – 16.02.2025).

7. ТОУНБ: плани, звіти. URL: <https://library.te.ua/pro-bbloteku/plani-zvti/#1677253839616-6e9c916f-5342> (дата звернення – 24.02.2025).

8. Потіха О.Б. Соціокомунікаційна діяльність бібліотек в реаліях війни // Соціокомунікаційна наука в парадигмі смислових трансформацій: суспільні виклики, тренди освіти і професійної діяльності: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (м. Ірпінь, 19 травня 2023 р.). Ірпінь, 2023. С. 52-55.

УДК 027.021

Матвійчук Оксана Євгенівна

кандидат педагогічних наук

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-РЕСУРСНА ПІДТРИМКА ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКАРІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Сучасна школа ставить за мету забезпечення всебічного розвитку та формування компетентностей особистості. Успішна реалізація цих цілей передбачає ефективну діяльність шкільної бібліотеки як важливого структурного підрозділу закладу загальної середньої освіти. Трактують діяльність шкільної бібліотеки як інформаційного центру, ресурсного осередку і експериментального майданчику для учнів і вчителів, що забезпечує вільний доступ до змістовних книжкових фондів, якісних електронних підручників, енциклопедій, творчих лабораторій, подано в Концепції нової української школи [3].

Інформаційно-ресурсне забезпечення потреб усіх учасників освітнього процесу можливе лише за умови оновлення бібліотечних фондів, комплектування сучасною літературою, осучаснення бібліотечного простору, покращення матеріально-технічного оснащення, автоматизації бібліотечних процесів, впровадження в практику роботи сучасних форм і методів, інформаційних технологій, реалізації принципу партнерства – діалогу і багатосторонньої комунікації між учнями, учителями та батьками, і звичайно ж за якісної підготовки та підвищення кваліфікації бібліотечно-інформаційних працівників. Незаперечною потребою для шкільних бібліотекарів є бібліотечно-інформаційна безперервна освіта, оскільки багато з них навчаються просто на роботі, тому потребують інформаційно-ресурсної підтримки власної діяльності. Безперервність в освіті бібліотекарів закладів загальної середньої освіти підтримується в Україні за допомогою різноманітних методів: формальних, неформальних та інформальних. Так, формальну освіту вони отримують відповідно до освітніх програм закладів післядипломної освіти, що передбачає досягнення ними заздалегідь визначених результатів навчання. Це зокрема розширення й

доповнення знань з фаху. Форми формальної освіти шкільних бібліотекарів: очна (курси підвищення кваліфікації, семінари, творчі групи, тренінги тощо), дистанційна (дистанційні курси, онлайнві конференції, вебінари тощо), очно-дистанційна (поєднання очної та дистанційної форм навчання – очно-дистанційні курси). Залучаються шкільні бібліотекарі і до неформальної освіти, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами, завершується присвоєнням професійних кваліфікацій. Це допомагає швидко і вчасно отримати необхідні знання відповідно до потреб тут і зараз. Форми неформальної освіти: очна (тренінги, майстер-класи, семінари, бібліотечні майстерки тощо), дистанційна (дистанційні курси, вебінари). Найбільше цікавляться бібліотекарі закладів загальної середньої освіти інформальною освітою (самоосвітою) для здобуття певних компетентностей, пов'язаних з професійною діяльністю. Таке навчання не обов'язково цілеспрямоване та структуроване, але сприяє розширенню професійних знань та умінь і є однією з ключових компетентностей особистості. Форми інформальної освіти: одноразові лекції, перегляд відеоматеріалів, медіаконсультації, спілкування з колегами, читання спеціалізованих журналів, фахової літератури тощо.

Розуміючи важливість підтримки саме інформальної освіти для шкільних бібліотекарів, науковці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського пропонують методичний супровід та системне інформаційно-ресурсне забезпечення їхніх фахових потреб. Для цього на сайті бібліотеки створено рубрику «Бібліотечному фахівцю» (<https://dnppb.gov.ua/ua/biblioteka-novoyi-ukrayinskoyi-shkoly/>) та ряд підрубрик: «На допомогу професійній самоосвіті»; «Бібліотекознавчий лекторій»; «Бібліотека Нової української школи»; «Всеукраїнський місячник шкільних бібліотек», в яких розміщуються нормативно-правові документи, відеоматеріали, методичні рекомендації, кращі бібліотечні практики, популяризуються сучасні форми роботи. У співпраці з Секцією працівників бібліотек закладів загальної середньої та професійної освіти Української бібліотечної асоціації для шкільних бібліотекарів проводяться науково-методичні вебінари, семінари, круглі столи. Їхня тематика враховує запити бібліотечних фахівців, особливо до нового навчального року; сприяє реалізації Стратегії читання: «Читаюча шкільна родина: стратегічне завдання бібліотеки»; «Формування інформаційної грамотності в системі роботи бібліотекаря»; «Ресурси та послуги освітянських бібліотек для розвитку сучасного освітнього середовища в умовах агресії РФ»; «Шляхи вдосконалення професійних компетентностей бібліотекарів в умовах сьогодення» та інші. Результатами завершених наукових досліджень відділів бібліотеки є науково-практичні посібники, методичні рекомендації, бібліографічні покажчики під однією серією «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек». Варто відзначити, що ці матеріали користуються попитом у фахівців бібліотечної галузі, про що свідчать відгуки та результати апробації. Найзатребуванішими є: «Сучасна шкільна бібліотека: організація роботи: практичний посібник» [5]; «Сучасні форми і методи забезпечення інформаційних потреб користувачів освітянських бібліотек: методичні рекомендації» [4]; «Інформаційні ресурси бібліотек закладів освіти: формування та використання: практичний посібник» [2]; «Бібліотека в інформаційно-освітньому середовищі: науково-допоміжний бібліографічний покажчик» [1] та інші видання, які

представлені у вільному доступі на сайті бібліотеки та в електронній бібліотеці Національної академії педагогічних наук України.

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського спільно з Інститутами післядипломної освіти проводять вебінари, семінари, круглі столи, адресовані фахівцям бібліотек на актуальні теми: «Популяризація практик читання серед освітян та бібліотекарів у форматі наукових конференцій та вебінарів»; «Актуалізація фондів освітянських бібліотек»; «Вебсайти та соціальні мережі бібліотек закладів освіти у створенні віртуального освітнього середовища»; «Цифрові компетентності сучасного бібліотечного фахівця»; «Базові принципи організації бібліотерапії», інші.

Інформаційно-ресурсна підтримка надається бібліотекарям у форматі консультацій, обміну досвідом під час професійних візитів бібліотечних фахівців до бібліотеки. В колі питань для обговорення: як подавати інформацію про бібліотеку, її послуги через вебресурси, соцмережі, презентація віртуальних книжкових виставок, мережових акцій та проєктів, створення буктрейлерів, як забезпечувати мультимедійний супровід навчальних занять. Бібліотекарі часто потребують інформаційно-ресурсної підтримки з питань, які є актуальними для освітнього процесу, зокрема, просування престижності читання як культурної цінності, використання потенціалу української та світової літератури, застосування у бібліотечній діяльності сучасних форм та методів роботи з книгою. Серед актуальних питань для спілкування з бібліотечними фахівцями теми: академічна доброчесність та штучний інтелект в професійній діяльності тощо.

Швидке реагування та комунікація з бібліотекарями забезпечується завдяки соціальним мережам, сторінкам ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського, Секції працівників бібліотек закладів середньої та професійної освіти у Фейсбуку.

Отже, шкільна бібліотека є важливим структурним підрозділом освітнього закладу, надає інформацію та ідеї своїм користувачам, що мають фундаментальне значення для успішної діяльності в сучасному світі, який будується на інформації та знаннях. Шкільні бібліотекарі щоденно в пошуку нових знань, здійснюють самоосвітню діяльність, тому і потребують інформаційно-ресурсної підтримки своєї професійної сфери, а також урегулювання ряду нормативних документів щодо більш чіткого визначення їхнього правового і соціального статусу.

Джерела:

1. Бібліотека в інформаційно-освітньому середовищі: наук.-допом. бібліогр. показч. / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В.О. Сухомлинського; [упоряд.: А.І. Рубан, І.Г. Лобановська; наук. ред. Л.О. Пономаренко; наук. консультант Т.В. Добко]. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2022. – 195 с. – (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек»; вип. 26).
2. Інформаційні ресурси бібліотек закладів освіти: формування та використання: практ. посіб. / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського; [Григоревська О.В., Матвійчук О.Є., Вараксіна Н.В., Кропачева Н.М., Бойко С.Т.; наук. ред.: Пономаренко Л.О.]. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2022. – 181 с. – (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек»; вип. 28).
3. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи.- К., 2016.- 28 с. <https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

4. Сучасні форми і методи забезпечення інформаційних потреб користувачів освітянських бібліотек: метод. рек. / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського; [авт.-упоряд.: Матвійчук О.Є., Сошинська Я.Є.; наук. ред. Пономаренко Л.О. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2022. – 74 с. – (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек»; вип. 27).

5. Сучасна шкільна бібліотека: організація роботи: практ. посіб. / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського; [авт. кол.: Л.М. Бондар, Т.В. Добко, І.Г. Лобановська, О.Є. Матвійчук, І.І. Хемчян та ін.; наук. ред.: Т.В. Добко, О.Є. Матвійчук, І.Г. Лобановська, І.І. Хемчян]. – Київ, 2019. – 359 с. – (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек»; вип. 21).

УДК 027.7

Семенюк Тетяна Петрівна

ВСП «Надвірнянський фаховий коледж НТУ»

м. Надвірна, Україна

БІБЛІОТЕКА ВСП «НАДВІРНЯНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НТУ»: ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙ ТА СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний світ зазнає стрімких змін у всіх сферах життя, і разом із ним трансформуються наші уявлення та підходи. Бібліотеки вже давно вийшли за межі традиційного розуміння як виключно соціально-просвітницьких установи. Сьогодні вони виступають як інформаційно-комунікаційні центри, інтегровані у глобальний інформаційний простір. Формування єдиного інформаційно-освітнього середовища у сфері фахової передвищої освіти забезпечує якісну підготовку фахівців, яка відповідає сучасним викликам та тенденціям науково-технічного прогресу ХХІ століття – епохи знань.

Формування відкритого інформаційного простору передбачає усунення будь-яких бар'єрів на шляху до отримання інформації, а також гарантію її достовірності та якості. Інформація сьогодні є одним із ключових стратегічних ресурсів, що впливає на всі сфери суспільного життя. Її доступність і рівень розвитку визначають ефективність функціонування багатьох галузей, зокрема й освітньої.

Сучасні модернізаційні процеси у сфері фахової передвищої освіти розширюють завдання бібліотек коледжів, які стають важливою частиною інформаційно-комунікаційного середовища закладу. Вони не лише зберігають та впорядковують навчально-виховні ресурси, а й відіграють значну роль у їхній систематизації та наданні доступу до знань.

Інформатизація як невід'ємна складова переходу до цифрового суспільства не лише розширює можливості бібліотек, а й докорінно змінює їхню функціональну модель. Сучасний підхід наголошує, що головна місія бібліотеки полягає не просто у володінні фондами, а у створенні ефективних механізмів доступу до інформації за допомогою цифрових технологій.

Сьогодні бібліотека закладу фахової передвищої освіти все більше асоціюється з осередком знань і професіоналізму. Вона виконує функцію збереження, структурування та